

Milieurapportage Boom- en vaste plantenteelt van 2007 en 2008

Afname milieubelasting zet gestaag door

In de milieurapportage boomkwekerij en de vaste plantenteelt wordt voor de hele sector het verbruik aan gewasbeschermingsmiddelen in kg actieve stof en de daarbij behorende milieubelasting vastgesteld. Om de milieubelasting zo goed mogelijk te berekenen is gebruik gemaakt van de verbruikcijfers zoals die in opdracht van het Productschap Tuinbouw zijn verzameld. PPO koppelde deze gegevens aan de milieumeetlat van het Centrum voor Landbouw en Milieu. Op basis hiervan blijkt dat de milieubelasting in boom- en vaste plantenteelt in 2008 maar liefst met 84% gedaald is ten opzichte van 1998, het referentiejaar. Dat is een prima resultaat, maar er is nog een laatste inspanning nodig om de convenantsdoelstelling van 95% in 2010 te behalen.

Het gebruik bloemstroken op de kwekerij stimuleert natuurlijke vijanden waarmee plagen op natuurlijke wijze worden teruggedrongen.

Duurzaam ondernemen

In 2003 hebben overheden en bedrijfsleven het Convenant Gewasbescherming afgesloten. De hoofddoelstelling is het verminderen van de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen met 95% in 2010 vergeleken met 1998. Voorwaarde is dat het op bedrijfseconomisch verantwoorde wijze gebeurt en dat het de concurrentiepositie van de Nederlandse land- en tuinbouw niet onder druk zet. Bij de milieubelasting wordt niet alleen gekeken naar het aantal kilogrammen, maar ook naar de schadelijkheid van de middelen voor water- en bodemleven, de uitspoeling en naar de maatregelen die kwekers nemen om uitstoot naar het milieu te voorkomen.

Weten wat er speelt

Inmiddels is de vierde milieurapportage - peiljaar 2007 en 2008 - voor de boom- en vaste plantenteelt beschikbaar. Deze rapportage geeft een goed beeld van de trends in het verbruik van gewasbeschermingsmiddelen en de bijbehorende milieubelasting.

Verbruik van gewasbeschermingsmiddelen was constant

In de periode 1998 – 2008 is het absolute verbruik van gewasbeschermingsmiddelen in de boomkwekerij en vaste plantenteelt, met de totale toename van het areaal, toegenomen tot meer dan 100.000 kg actieve stof. Het gemiddelde middelenverbruik per hectare bleef echter vrij constant. In 1998 was dit 7,4 kg/ha, in 2007 5,9 kg/ha en in 2008 6,4 kg/ha. Deze cijfers zijn exclusief het verbruik van natte grondontsmetingsmiddelen (o.a. metam-natrium).

Milieubelasting nam af

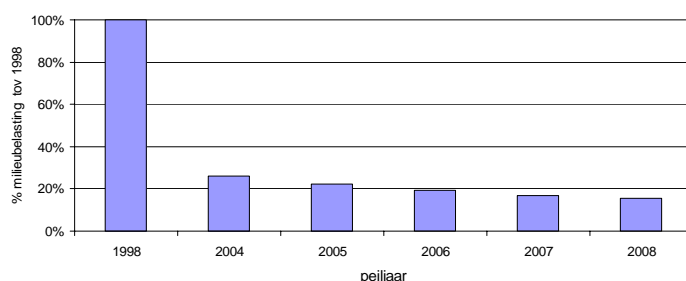
Uit de berekeningen blijkt dat de gemiddelde milieubelasting per hectare in 2008 84% lager was dan in 1998. Dit komt vooral door de keuze voor middelen met betere milieueigenschappen. Ten opzichte van de vorige milieurapportage (peiljaar 2006) is er sprake van een verdere afname van 3%. De milieubelasting is overigens geen absolute maat, maar een relatieve. De cijfers kunnen daarom alleen worden gebruikt om een uitspraak te doen of er een duidelijke trend is in toe- of afname.

Er is dus sprake van een positieve trendmatige ontwikkeling. Vooral ook tegen de achtergrond van de weersomstandigheden in 2007 en 2008 is dat een grote prestatie. De zomer van 2007 was zeer nat en 2008 was een warm jaar met een wisselvallige zomer. Onkruid- en schimmelbestrijding vragen in zulke jaren extra aandacht. Hoewel de conclusie getrokken mag worden dat de sector op de goede weg is, is het einddoel nog niet bereikt. Zeker nu blijkt dat verdere daling steeds moeilijker wordt. Dat blijkt ook uit onderstaande tabel 1 en figuur 1.

Tabel 1 De ontwikkeling van het gemiddeld aantal milieubelastingpunten per jaar per hectare ten opzichte van 1998 in de boomkwekerij en vaste plantenteelt uitgesplitst naar waterleven, bodemleven en grondwater.

Milieueffecten	1998	2004	2005	2006	2007	2008
Waterleven	-	-83%	-87%	-81%	-86%	-86%
Bodemleven	-	-45%	-53%	-43%	-59%	-64%
Grondwater	-	-76%	-79%	-88%	-87%	-88%
Totaal	-	-74%	-78%	-81%	-83%	-84%

De grootste verbetering is gerealiseerd ten aanzien van het waterleven en het grondwater, maar ook het milieueffect op het bodemleven is verbeterd.

Figuur 1. De milieubelasting in de boomkwekerij en vaste plantenteelt t.o.v. het referentiejaar 1998

Aandachtsstoffen

De stoffen die voor meer dan 2% aan de totale milieubelasting bijdragen worden in de milieurapportage aangemerkt als aandachtsstoffen. Op basis hiervan zijn er in 2008 twaalf aandachtsstoffen (tabel 1). Van deze twaalf middelen zijn de toelatingen van thiofanaat-methyl, haloxyfop-P-methyl, diquat-dibromide inmiddels geheel of gedeeltelijk vervallen.

Tabel 1. Aandachtstoffen voor de boom- en vaste plantenteelt in 2008.

Werkzame stof	% van totale milieubelasting
Insecticiden/acariciden	
imidacloprid	5
chloorpyrifos	3
Fungiciden	
kresoxim-methyl	10
chloorthalonil	3
metalaxyl-M	2
thiofanaat-methyl	13
Herbiciden	
linuron	19
diquat dibromide	3
glufosinaat-ammonium	4
MCPA	5
haloxyfop-P-methyl	5
Droge ontsmetting	
Dazomet	4

Monitoring milieubelasting

Ook de gegevens van waterkwaliteitsbeheerders zijn in de rapportage verwerkt. Deze geven een indicatie van mogelijke normoverschrijdingen veroorzaakt door de boomkwekerij. Zij vinden in de jaren 2007 en 2008 13 stoffen in het oppervlaktewater die de norm overschrijden. Hiervan mogen vijf stoffen intussen niet meer gebruikt worden. Drie van de toegelaten stoffen die de waterbeheerders in te grote hoeveelheden aantreffen, zijn dezelfde als de stoffen die de meeste milieubelasting geven op basis van middelenverbruik in de boomkwekerij. Dit zijn linuron (o.a. Afalon), imidacloprid (o.a. Admire) en kresoxim-methyl (o.a. Kenbyo). Deze drie stoffen maken 5% uit van het totale kg-verbruik, maar vertegenwoordigen gezamenlijk 34% van de totale milieubelasting in 2008. Het milieueffect van linuron betreft vooral het waterleven; de andere twee hebben vooral betrekking op het grondwater (uitspoelingsgevoelig).

Doelstelling haalbaar?

Inmiddels zijn we al enige maanden in 2010. Het realiseren van de laatste 11% zal ondanks de goede resultaten tot nu toe toch de nodige inspanning vragen. Voorwaarde is dat het op een bedrijfseconomisch verantwoorde wijze gebeurt. Het hoeft echter niet altijd gepaard te gaan met grote investeringen.

Mogelijkheden voor verdere verlaging milieubelasting

Het verbruik van imidacloprid (insecticide, o.a. admire) is relatief het grootst in de gewasgroepen heesters en coniferen en in mindere mate de gewasgroepen laanbomen en bos- en haagplantsoen. In de gewasgroepen vaste planten en vruchtbomen lijkt dit per jaar sterk uiteen te lopen. Aanbevolen wordt het gebruik van vervangende middelen te bevorderen, zoals thiacloprid en acetamiprid. Het verbruik van kresoxim-methyl (fungicide, o.a. Kenbyo) is hoog in de teelt van rozen en heesters/coniferen. In de gewasgroepen vaste planten en vruchtbomen loopt het verbruik jaarlijks sterk uiteen. Aanbevolen wordt het gebruik van vervangende middelen te stimuleren, zoals trifloxystrobin (o.a. Flint) en azoxystrobin (o.a. Ortiva). De toepassing van linuron (herbicide, o.a. Afalon) is vooral hoog in de gewasgroepen laanbomen en heesters/coniferen. Geadviseerd wordt om het gebruik van driftreducerende middelen (doppen) te bevorderen en de mogelijkheden van grasstroken in de teelt van laanbomen nader te onderzoeken.

Milieueffectenkaart geeft inzicht

Een eenvoudige manier om de milieubelasting van gewasbeschermingsmiddelen te vergelijken is de

Milieueffectenkaart (MEK). Deze is gebaseerd op de milieueetlat en geeft per middel aan wat de risico's zijn voor het milieu. De MEK's zijn gemaakt voor alle gewasgroepen en worden vanuit het project Telen met Toekomst jaarlijks onder alle leden van de Nederlandse Bond voor Boomkwekers verspreid. U kunt de kaarten ook vinden op de website van het project Telen met Toekomst.

Iedereen kan meewerken

In de periode 1998-2008 zijn door de praktijk steeds meer maatregelen opgepakt die bijdragen aan de verlaging van de milieubelasting. Maar de mogelijkheden voor geïntegreerde gewasbescherming zijn nog lang niet uitgeput. Voorbeelden hiervan zijn waarnemingen in het gewas, selectieve middelen en niet-chemische gewasbescherming. In diverse projecten is hiermee veel ervaring opgedaan, zowel in onderzoek als op de bedrijven zelf. Via bijeenkomsten en diverse sites wordt nuttige informatie beschikbaar gesteld.

Normoverschrijding

Om het effect van gerichte maatregelen te kunnen bepalen én verantwoorden, is het noodzakelijk een betrouwbare relatie tussen de gemeten concentraties en de verantwoordelijke toepassingen en emissieroutes te kunnen leggen. Dit vindt voor een aantal stoffen momenteel plaats in de ontwikkeling van een protocol ('Methodiek interpretatie monitoringsresultaten en oorzakenanalyse'). Deze studie is gericht op alle sectoren. Afhankelijk van het type stof kan dit ook betrekking hebben op de boomkwekerijsector. Daarnaast verdient het aanbeveling dat het aantal meetnetten bij de waterbeheerders uitgebreid wordt waardoor het overzicht van gevonden concentraties in het oppervlaktewater betrouwbaarder wordt.

De afgelopen jaren zijn veel verbeteringen bereikt in de mechanische onkruidbestrijding; hier een demonstratie op een vruchtboomkwekerij met een gewasgeleideschoffel in combinatie met vingerwieders.

Lees meer op:

- www.telenmettoekomst.nl,
- www.gezondeboomteelt.nl
- www.groenweb.nl

©: 2010

PPO Bomen en de Nederlandse Bond van Boomkwekers

In opdracht van de Nederlandse Bond van Boomkwekers; mede mogelijk gemaakt door financiering uit het sectorfonds boomkwekerijproducten van het Productschap Tuinbouw.